

Asia: VN/6802/2020

Valtiovarainministeriön lausuntopyyntö arviomuistiosta digitaalisen henkilöllisyyden kehittämiseksi

1) Kommentit arviomuistiossa esitetystä tulevaisuuden visiosta

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Maanmittauslaitos katsoo, että arviomuistiossa esitetty tulevaisuuden visio on realistinen ja tukee digitaalisten palveluiden kehityskulkua. Arviomuistiossa esitettyyn tulevaisuuden visioon voidaan siten yhtyä.

Vaikka digitalisaatio on viime aikoina edennyt sekä Suomessa että muualla merkittävästi, se ei ole toistaiseksi ole ollut pääasiallinen asiointitapa, etenkin Suomen julkisissa, viranomaisten tuottamissa palveluissa. Tilanne on kuitenkin arviomuistiossa ennustettua vastaavasti muuttumassa. Sähköisestä asioinnista ollaan saamassa vähitellen ensisijainen toimintatapa myös julkishallinnon palveluihin samalla, kun esimerkiksi kansalaisyhteiskunnan erilaiset toimintamuodot ovat lisääntyvästi siirtymässä tietoverkkoihin.

Kansalaisten digitaalinen identiteetti eli henkilöllisyys ja se, miten se rakennetaan, miten sitä hallitaan ja miten se osoitetaan, korostuvat tällöin yhä keskeisemmiksi tekijöiksi yhteiskunnassa.

Arviomuistiossa lausutaan perustellusti, että Väestötietojärjestelmään rekisteröity henkilön identiteetti on perusta yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien toteutumiselle yhteiskunnassa. Kysymys on lisäksi yksilön oikeudellisista toimintamahdollisuuksista yhteiskunnassa, sillä oikeussuhteet on voitava palauttaa luotettavasti aina tiettyyn yksilöön. Kun esimerkiksi viranomaisasiointi samoin kuin oikeustoimet, kuten tavaroiden kauppa sekä luotto- ja vakuussopimusten ym. solmiminen tapahtuvat enenevästi etänä ja sähköisesti, sanottua identiteettiä on voitava luotettavasti käyttää myös tarkoitetussa sähköisessä toimintaympäristössä. Tämä edellyttää nimenomaisesti sitä, että Väestötietojärjestelmään tallennetusta yksilön identiteetistä on saatu lisäksi luotettava ja käyttökelpoinen digitaalinen ydinidentiteetti.

Tulevaisuuden visiona on odotettavissa, että myös sellaisen merkittävän varallisuuden kuin kiinteistöjen ja asunto-osakkeiden vaihdanta on lisääntyvästi siirtymässä sähköiseen ympäristöön. Tämä tulee korostamaan entisestään luotettavan digitaalisen identiteetin merkitystä.

Henkilön digitaalinen identiteetti liittyy luonnollisesti merkittävästi henkilön tunnistamiseen sähköisissä asiointipalveluissa. Arviomuistiossa onkin käsitelty hahmoteltua digitaalista ydinidentiteettiä myös, ja ehkä ennen kaikkea, tunnistamisen näkökulmasta. Tunnistamisella ei usein ole itseisarvoa sellaisenaan, vaan kysymys on oikeudellisen tahdonilmaisun antamiseen liittyvästä kokonaisuudesta, sen ensimmäisestä askeleesta. Tunnistaminen on

usein osa sähköistä allekirjoitusta. Arviomuistiossa olisi ehkä voitu enemmän peilata kysymyksessä olevaa hanketta myös sähköisen allekirjoituksen vaatimuksiin ja sitä koskevan sääntelyn toimivuuteen tulevaisuudessa.

Arviomuistiossa on perustellusti nostettu esiin tarve rajat ylittävälle tunnistamiselle. Arviomuistiossa on todettu, että eIDAS-asetuksessa ((EU) 910/2014) edellytetty tunnistusjärjestelmien ja -menetelmien sekä keskinäinen tunnustaminen että hyödyntäminen EU:n jäsenvaltioiden välillä ei ole edennyt toivotulla tavalla. Huomionarvoista on myös ns. Single Digital Gateway (SDG) -asetuksen ((EU) 2018/1724) ja sen merkityksen esiin nostaminen. Tässä yhteisestä digitaalisesta palveluväylästä annetussa asetuksessa edellytetään tiettyjen digitaalisten asiointipalvelujen olevan käytettävissä EU-maiden kansalaisille sanotun palveluväylän kautta vuoteen 2023 mennessä (ml. edellytys rajat ylittävän tunnistamisen onnistuneesta toteuttamisesta).

Kansallisten tunnistusjärjestelmien ilmoittaminen (notifiointi) EU:n komission ylläpitämään luetteloon on edennyt hitaasti, mutta tämä ei ole ainoa haaste rajat ylittävän tunnistamisen edistymiselle. Kuten arviomuistiossa on esitetty, merkittävänä puutteena on lisäksi se, että toisen jäsenvaltion tunnistuspalvelu välittää luotetulle toiselle jäsenvaltiolle tai sen asiointipalvelulle tunnistettavasta henkilöstä sellaisen yksilöintitunnuksen, joka ei välttämättä ole käyttökelpoinen tuossa toisen valtion asiointipalvelussa. Tämä on luonnollista, koska henkilöiden tunnistetiedot eri maiden väestörekistereissä, kuten henkilötunnukset, eivät juurikaan ole yhdenmukaiset. Vieraan valtion asiointipalveluissa ei välttämättä tunnisteta suomalaista henkilötunnusta, jonka suomalainen tunnistuspalvelu välittäisi, Suomen kansalaisesta, toiselle jäsenvaltiolle tai siellä toimivalle asiointipalvelulle, jos sanotussa toisessa jäsenvaltiossa tunnustettaisiin edellä tarkoitettu suomalainen tunnistusmenetelmä. Vastaavasti Suomessa sijaitsevien, myös julkishallinnon, asiointipalvelujen ongelmana on, että ulkomaisen tunnistuspalvelun välittämä henkilön yksilöintitieto, ulkomainen henkilötunnus, ei ole yhteensopiva suomalaisten palvelujen ja rekisterien kanssa niin, että tietoa voitaisiin sujuvasti käsitellä.

Digitaalisen henkilöllisyyden kehittämishanke liittyy samanaikaiseen hankkeeseen suomalaisten henkilötunnusten kehittämisestä. Arviomuistiosta ei käy ilmi, miten näiden kahden hankkeen muodostama kokonaisuus liittyisi tarpeeseen luoda rakenteeltaan harmonisoitu henkilötunnus EU:n

jäsenvaltioiden välillä. Todellinen rajat ylittävä tunnistaminen ja sähköinen asiointi näyttäisi edellyttävän, että nimenomaan sanotulla harmonisoinnilla olisi ratkaisevaa merkitystä. Suomessa nyt käynnissä oleva hanke tai hankkeet tulisi integroida EU-tasolla mahdollisesti käynnissä oleviin tai lähitulevaisuudessa ilmeisesti käynnistettäviin hankkeisiin, jotka koskisivat rakenteeltaan yhtenäistä EU-tason henkilötunnusta.

2) Kommentit arviomuistiossa esitettyyn toiminnalliseen ratkaisuun

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Hankkeen aikataulu on kireä, koska se sisältää paljon suuria muutoksia niin toiminnallisesti kuin teknisestikin. Esitetyt ratkaisut aiheuttavat merkittäviä muutostarpeita järjestelmiin ja toimintatapoihin.

Tarvittavien muutosten laajuuden selvittämiseksi ja kustannusten arvioimiseksi jo vuoden 2021 aikana olisi hyvä saada tietoon hankkeen tarkemmat tekniset ratkaisut. Sähköisen identiteetin ja mobiililompakon hyödyntäminen digitaalisessa-, puhelin- tai käyntiasioinnissa vaatii teknisiä ratkaisuja ja muutoksia olemassa olevaan järjestelmäympäristöön tai jopa uusien ratkaisujen käyttöönottoa.

Maanmittauslaitos pitää kannatettavana, että tarvittavat tekniset ratkaisut digitaalisen henkilöllisyyden todentamiseen puhelin- ja tiskiasioinnissa toteutettaisiin keskitetysti esimerkiksi valtionhallinnon tasolla DVV- tai VMLähtöisesti. Maanmittauslaitoksen katsoo, että toteutuksessa kannattaisi harkita keskitettyjä ratkaisuja esim. henkilöllisyyden tarkastamiseksi puhelinasioinnissa tai ottaa mukaan kumppani (esim. Elisa), jonka kanssa ratkaisuja voisi kehittää valtionhallinnon organisaatioiden käyttöön.

Erytisen tärkeänä ratkaisuna Maanmittauslaitos pitää digitaalisen identiteetin ja mobiililompakon hyödyntämismahdollisuutta Suomi.fi -tunnistuksessa sähköisen tunnistamisen välineenä.

Toiminnallisesti vaikutuksia Maanmittauslaitos tunnistaa erityisesti asiakaspalvelussa (tiski- ja puhelinasiointi). Maanmittauslaitos pitää erittäin tervetulleena sujuvaa mahdollisuutta todentaa henkilöllisyys käynti- ja puhelinasioinnissa. Henkilöllisyyden todentaminen on tarpeellista arviolta joka kolmannessa tai neljännessä asiakaskontaktissa.

Olisi hyvin hyödyllistä, jos digitaaliseen henkilöllisyyteen voisi liittää kredentiaalina tai vastaavana valtuutustiedon eli tiedon siitä, että henkilöllä on oikeus hoitaa asioita toisen puolesta taikka yrityksen puolesta. Sähköisissä asiointipalveluissa on mahdollisuus suomi.fi- valtuutuksen käyttöön, mutta vastaavaa ei ole käynti- tai tiskiasioinnissa. Tähän voi liittyä tarve parantaa valtuustietoja sisältävien rekisterien (esim. kaupparekisteri) laatua.

Lisäksi joidenkin MML:n ylläpitämien tietojen mahdollinen käyttö kredentiaaleina voisi olla hyödyllistä: ”omistan kiinteistön/huoneiston xx-xx-xx”, jolloin henkilö voisi esim. antaa suostumuksen kiinteistön (suostumus puolisona) tai huoneiston luovutukseen.

Aineettomien hyödykkeiden yksilöintiä voisi mahdollisesti hyödyntää erilaisten otteiden ja todistusten antamisessa asiakkaille: tunnisteiden avulla selviää, että kysymyksessä on alkuperäinen ja muuttamaton originaalikappale eikä kopio. Nyt sanotusta todentamisesta huolehditaan virkailijan eri järjestelmässä tekemällä sähköisellä allekirjoituksella.

Maanmittauslaitos katsoo, että digitaalisen henkilöllisyyden ja sähköisen allekirjoituksen välinen kytkentä tulisi selvittää tarkemmin. Toisin sanoen voitaisiinko digitaalista henkilöllisyyttä hyödyntäen allekirjoittaa sähköisiä dokumentteja eri palveluissa. Olennaista on myös, että tällaisen toisen toimijan palvelussa tehdyn allekirjoituksen voisi vaivattomasti todeta validiksi missä tahansa.

Maanmittauslaitos katsoo, että palvelua tulee kehittää ja viedä eteenpäin yhdessä henkilötunnuksen uudistamishankkeen kanssa. Ongelmaksi jäänee edelleen ulkomaalaisen henkilön (muu kuin VTJ:ään rekisteröity esim. ulkomailla asuva) asiointi suomalaisissa palveluissa, mikä edellyttää tunnistamista.

Henkilön yksilöintiin on tarvetta monenlaisilla toimijoilla, esim. asiakasrekisterissä, mutta tällä hetkellä ainoa tapa siihen on henkilötunnus. Olisi hyödyllistä, jos henkilö voisi tällaisia tarkoituksia varten itse luovuttaa yksilöivän ID-tunnuksen, joka olisi ominaisuuksiltaan sellainen, ettei sitä voisi käyttää väärin (”kevyt-ID”).

Mahdollisuus ”alempaan tason identifiointiin” olisi hyvä olla käytettävissä esimerkiksi tilanteissa, joissa asiakas lähestyy sähköpostilla ja tilaa jonkin tuotteen tai palvelun, tai allekirjoittaa hakemuslomakkeen ja postittaa sen. Tunnistettavissa on monia muita vastaavanlaisia asiakas kohtaamisia, joissa jatkossa vastedes luultavasti tehdään esimerkiksi puhelintunnistus.

Arviomuistiossa esitetään ensiksi, että 1) valtio tuottaisi Väestötietojärjestelmän pohjalta henkilön digitaalisen ydinidentiteetin ja liittäisi ydinidentiteetin luonnolliseen henkilöön digitaalisella todistuksella. Prosessi vastaisi nykyistä menettelyä henkilökortin tai passin myöntämisessä. Näin ollen poliisi toteuttaisi henkilön luotettavan tunnistamisen, missä yhteydessä lisäksi digitaalinen identiteetti liitettäisiin sähköisellä todistuksella tiettyyn luonnolliseen henkilöön.

Tähän liittyisi se, että 2) alustana, jolla tarkoitettu luonnollisen henkilön ja digitaalisen ydinidentiteetin yhteys todistetaan, toimisi valtion tuottama digitaalinen sovellus, mobiilihenkilökortti. Sanottu sähköinen henkilökortti olisi ladattuna asianomaisen henkilön puhelimeen tai, jos henkilöllä ei ole tällaista käytettävissä, tätä varten annettavaan erilliseen

laitteeseen. Mobiilihenkilökortilla olisivat henkilön identiteettiä koskevat tiedot ja varmennettu sähköinen todistus, joka osoittaisi tietojen alkuperäisyyden ja eheyden. Arviomuistiossa lausutaan, että mobiilihenkilökorttia voitaisiin käyttää sekä fyysisessä käyntiasioinnissa henkilöllisyyden todistavana asiakirjana että sähköisessä asiointissa erityisenä tunnistusmenetelmänä.

Edelleen ehdotuksena olisi se, että 3) mobiilihenkilökortille voitaisiin ladata myös muuta viranomaistietoa, kuten viranomaisrekistereistä saatavissa olevaa, henkilöön liittyvää informaatiota. Tällainen tieto voisi olla esim. henkilölle myönnetty ajokortti tai aselupa. Myös muunlainen tieto voisi tulla kysymykseen, kuten ilmeisesti tietoa henkilön omistuksista erilaisissa kirjaamisrekistereissä. Viimeksi mainittua ei tosin nimenomaisesti todeta arviomuistiossa.

Lisäksi merkittävänä ehdotuksena arviomuistiossa lausutaan, että 4) mobiilihenkilökorttiin liittyisi erityinen valtion ylläpitämä tunnistuspalvelu, joka toteuttaisi henkilön todentamisen silloin, kun tätä sähköistä henkilökorttia käytettäisiin tunnistusvälineenä asiointipalvelussa. Ilmeisesti tähän liittyisi se, että tunnistustapahtuman yhteydessä tarkastettaisiin mobiilihenkilökortin alkuperäisyys toteamalla, että korttiin sisältyvä digitaalinen todistus on digitaalisesti allekirjoitettu Digi- ja väestötietovirastolle kuuluvalla, eIDAS-asetuksessa tarkoitettulla, hyväksytyyn varmenteeseen tukeutuvalla ”hyväksytyllä sähköisellä allekirjoituksella” ja että todistus on eheä. Lisäksi tunnistuspalvelu ilmeisesti tarkastaisi sähköisesti Väestötietojärjestelmästä, että henkilötiedot, jotka ovat kortilla, ovat ajan tasalla.

Edellä mainittujen 1) ja 2) kohtien osalta voi ensiksi lausua, että perusperiaate muistuttaa hyvin vahvasti jo nyt käytössä olevaa, poliisin myöntämää fyysistä henkilökorttia ja siihen upotetulla sirulla olevaa, Digi- ja väestötietoviraston myöntämää kansalaisvarmennetta. Sirulla on itse asiassa kaksi varmennetta, ns. tunnistusvarmenne ja allekirjoitusvarmenne. Digitaalinen identiteetti on muodostettu varmenteeseen sisältyvän sähköisen asiointitunnuksen (SAT) avulla. Se puolestaan linkittyy henkilön Väestötietojärjestelmässä oleviin tietoihin.

Myös nykyistä henkilökorttia voidaan käyttää henkilöllisyyden todentamiseen sekä fyysisessä käyntiasioinnissa (kortilla olevat kasvokuva ja henkilötiedot yhdessä) että sähköisissä asiointipalveluissa. Tällöin tunnistaudutaan kortilla olevaa sirua ja sirulla olevaa tunnistusvarmennetta hyödyntäen käyttäen apuna kortinlukijaa ja kortinlukijaohjelmistoa.

Arviomuistiossa käsitellään lisäksi edellä tarkoitettua nykyisin käytössä olevaa henkilökorttia kansalaisvarmenteineen, mutta varsinaista esitystä siitä, mikä olisi nykyisen kansalaisvarmenteen ja mobiilihenkilökortin varsinaisen ero, ei arviomuistioon sisälly. Ennen kaikkea se jää epäselväksi, miksi jo nykyisin käytössä olevan sähköisen kansalaisvarmenteen rinnalle on tarpeen luoda uusi, sekä fyysistä käyntiasiointia että asiointipalveluiden kautta

tapautuvaa asiointia varten käytettävä todentamisväline.

Tämä kysymys ei niinkään tarkoita hankkeeseen kohdistuvaa Maanmittauslaitoksen kriittistä suhtautumista, vaan sitä, että taustalla oleva tarve uudistukselle, nimenomaan suhteessa jo olemassa olevaan kansalaisvarmenteeseen, voisi tulla selvemmin esiin arviomuistiosta.

Sinällään ilmeisenä erona edellä tarkoitettujen kahden todentamisvälineen kesken on toki se, että kansalaisvarmenne sisältyy fyysiseen esineeseen, kun suunniteltu mobiilihenkilökortti sisältyisi puolestaan puhelimeen tallennettavaan sovellukseen tai erilliseen mobiililaitteeseen. Mobiilihenkilökortti ei siten liioin sisältyisi puhelimen sirukorttiin vaan nimenomaan sovellukseen, joka on tallennettu puhelimen muistiin.

Uutena mobiilihenkilökorttina toteutettavan todentamisvälineen taustalla lienee osittain se, että julkishallinnon asiointipalveluihin tunnistauduttaessa halutaan jatkossa vähemmän tukeutua yksityiseltä taholta hankittaviin tunnistuspalveluihin, kuten pankkitunnisteisiin. Väline, jota tällöin voitaisiin lisääntyvästi käyttää, ja ehkä myös vaatia käytettäväksi, voisi olla jo käytössä oleva henkilökortti ja kansalaisvarmenne. Tällöin olisi selvitettävä, miksi tarvitaan uusi väline, eikä panosteta olemassa olevan välineen lisääntyvään käyttöön.

Tosiasia on kuitenkin se, että suhteellisen harvalla suomalaisella on nykyisin fyysinen henkilökortti ja siihen sisältyvä kansalaisvarmenne. Lisäksi kansalaisvarmenteen käyttö tunnistamisessa on tietyllä tavalla hankalaa sen edellyttäessä kortin varmenteen aktivoitua, kortinlukijaohjelmiston lataamista ja kortinlukijan käyttöä. Yhä useammin asiointi ja toiminta verkossa tapahtuvat mobiililaitteiden välityksellä. Tällöin tunnistamiseen ei sovellu erillinen fyysinen kortti siruineen. Siihen soveltuu teleyrityksen tarjoama tunnistusmenetelmä, mobiilivarmenne, mutta tällöin ei kysymyksessä ole valtion tuottama palvelu. Kun nimenomaisesti tarkoitus on saada aikaan valtion palvelu, joka voi yleistyä kansalaisten keskuudessa ja jota voidaan käyttää puhelimen avulla, siis mobiiliasioinnissa, tarvitaan ehdotetun tyyppinen ratkaisu. Maanmittauslaitos katsoo, että sanottua taustaa ja siihen liittyviä tekijöitä olisi voitu avata tarkemmin arviomuistiossa.

Lisäksi 1) ja 2) kohtiin edellä liittyen arviomuistiossa olisi voitu tarkemmin kuvata, minkälaisella teknisellä periaatteella tunnistaminen tosiasiaa tapahtuu. Tämä olisi lisäksi avannut enemmän ehdotetun uuden menetelmän suhdetta toisaalta kansalaisvarmenteen hyödyntämään tunnistamismenetelmään ja toisaalta nykyisin käytössä oleviin pankkitunnisteisiin ja niiden tunnistustekniikkaan. Syvällisestä teknisestä analyysistä ei toki olisi tarvinnut olla kysymys. Olisi selvitettävä, käytetäänkö mobiilihenkilökortin yhteydessä kansalaisvarmenteen tavoin avainparia, yksityistä ja julkista avainta sekä näin muodoin myös julkiseen avaimeen liittyvää, julkisen avaimen haltijan osoittavaa varmennetta. Joka tapauksessa mobiilihenkilökortilla olisi jonkinlainen sähköinen todistus, joka liittyy sekä luonnollisen henkilön että digitaalisen identiteetin toisiinsa. Vai toimisiko tunnistaminen enemmänkin nykyisin pankkien käyttämien sähköisten tunnuslukusovellusten tavoin ja

miten menetelmä tällöin eroaisi näistä pankkien käyttämistä menetelmistä.

Kohtiin 1) ja 2) voidaan vielä lisätä se, että arviomuistiossa lausutaan, että mobiilihenkilökortti toimisi todentamisvälineenä myös fyysisessä käyntiasioinnissa. Muistiosta saa osittain sen käsityksen, että henkilökortti voitaisiin esittää puhelimen näytöltä henkilöasiakirjana ikään kuin fyysisenä henkilökorttina. Näin ei ehkä de facto kuitenkaan voitaisi toimia. Tämä edellyttäisi, että mobiilihenkilökortilla olisi manuaalisesti todettava biometrinen tunniste, siis kasvokuva, jota voitaisiin verrata asioivaan henkilöön. Vaikka tällainen kasvokuva mobiilihenkilökorttiin liitettäisiinkin, kortin aitous jouduttaisiin ilmeisesti kuitenkin tarkastamaan sopivalla proseduurilla sähköisesti. Todennäköisempää onkin, että lisäksi fyysisessä käyntiasioinnissa mobiilihenkilökortilla tunnistauduttaisiin sähköisesti, eli siten samoin kuin asiointipalveluihin tunnistauduttaessa. Fyysisessä käyntiasioinnissa tunnistauduttaisiin siten jollekin laitteelle. Myös arviomuistiossa lausutaan, että käytänteet kehittyvät jatkossa juuri tähän suuntaan fyysisessä käyntiasioinnissa.

Edellä mainitun, ehdotuksiin sisältyvän 3) kohdan osalta arviomuistiossa on lausuttu, että mobiilihenkilökortille ladattavat erillistiedot, kuten ajokortti tai aselupa, tai mahdolliset rekisteritiedot esim. lainhuuto- ja kiinnitysrekisteristä (ei nimenomaisesti mainittu muistiossa), hyödyttäisivät eri tavoin henkilöasiointia. Tiedot voitaisiin esittää mobiilihenkilökortilta, eikä tietoja tarvitsevan kolmannen tahon täytyisi tarkastaa niitä primäärilähteestä. Asia on sinällään kannatettava, mutta tällaisen toiminnallisuuden

käyttökelpoisuutta toki vähentää se, että edellä tarkoitettuja lupia tai rekisterissä olevia seikkoja koskevat tiedot eivät saa olla kovin vanhoja, kun niitä asiointissa tiedustellaan. Esimerkiksi viranomaislupien ym. voimassa olo saatetaan joutua joka tapauksessa tarkistamaan primäärilähteestä.

3) Kommentit arviomuistion sisältämästä oikeudellisesta arviosta

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Maanmittauslaitoksessa nähdään, että erityisen tärkeää on, että digitaalisen identiteetin asema vahvistetaan lainsäädännössä henkilöllisyyttä osoittavana asiakirjana tai vastaavana sähköisenä todisteena.

Arviomuistion oikeudellinen arvio on varsin seikkaperäinen ja tasokas. Arviointi kattaa sekä tunnustuslain säännökset että tiedonhallintalain vaatimukset. Lisäksi henkilökorttia ja passia koskeva sääntely on sisällytetty, samoin kuin kansalaisvarmenteen myöntämistä koskeva arvio. Hanketta on peilattu myös henkilötietojen suojaan sekä keskeisiin EU-säädöksiin, kuten eIDAS-asetukseen ja yhteistä palveluväylää koskevaan asetukseen. Eräin kohdin on tunnistettu lainsäädäntöä, josta on myöhemmin tehtävä tarkempaa analyysiä, kun tätä ei ole arviomuistioon sisällytetty.

Oikeudelliset perustelut tarpeelle kehittää valtion tuottama tunnistuspalvelu ja tunnistusväline, sikäli kuin sellaista edelleen tarvitaan kansalaisvarmenteen rinnalle, tuntuvat sinällään vakuuttavilta. Yhteiskunnan ja julkisten palvelujen yhä digitalisoituessa valtion on taattava, osallistumisoikeuden puitteissa, kaikille mahdollisuus toimia sähköisessä toimintaympäristössä. Viranomaisten on tuotettava, digipalvelulain nojalla, kansalaisille mahdollisuus asioida viranomaisten kanssa sähköisten asiointipalveluiden kautta. Tähän kokonaisuuteen tuntuisi luonnollisesti kuuluvan, että

tunnistautumista näihin palveluihin ei voida jättää sen varaan, että kansalaisella on yksityiseltä taholta hankittu tunnistusväline. Jos kansalaisvarmenne ei riitä, mobiilihenkilökortti on luonteva ja perusteltu jatko sille, että valtio vastedes takaa kaikille mahdollisuuden käyttää viranomaisten lakisäätteisiä sähköisiä

asiointipalveluja.

-

Arviomuistioon sisältyvä kilpailuoikeudellinen analyysi valtion tuottaman tunnistuspalvelun mahdollisuudesta tuntuu varsin perusteelliselta ottaen huomioon sen, että siinä on lisäksi tunnistettu mahdollisia vastaisen selvityksen kohteita.

4) Muut kommentit

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Muistiosta ei ilmene uudistuksen suhdetta Suomi.fi -palveluihin (pl. Suomi.fi -tunnistus). Suomi.fi -palveluita tarjotaan keskitetysti ja esimerkiksi Suomi.fi -verkkopalvelun kautta tuotetaan jo tiettyjä koottuja tietoja asiakkaille. Epäselvää on, mitä näistä olisi tarkoitus tuoda mobiililompakkoon näkyville. Tätä palvelukokonaisuutta kannattaisi ehdottomasti hyödyntää, kun kysymys on mobiililompakosta. Maanmittauslaitoksen tuottamista tiedoista mobiililompakossa voitaisiin esittää kiinteistöihin ja huoneistoihin liittyvät omistukset.

Suomi.fi -valtuudet -palvelu tulisi kytkeä osaksi mobiililompakon toimintaa. Tämä voitaisiin toteuttaa niin, että mobiililompakossa olisivat nähtävissä valtuudet -palvelun kautta saadut edustusvaltuudet. Toisena vaihtoehtona on jopa täysimittainen valtuudet -palvelun hyödyntäminen mobiilisovelluksen kautta. Tällöin valtuustietoja voisi mahdollisesti hyödyntää myös tiski- ja puhelinasioinnissa mobiililompakon tai rajapinnan kautta. Tällä hetkellä valtuustietojen käyttö on mahdollista vain asiointipalveluiden kautta.

Suomi.fi -viestit -palvelun suhdetta muutoksiin arviomuistiossa ei käsitellä lainkaan. Palvelulla on kuitenkin käytössä oma erillinen mobiilisovellus., jonka suhde mobiililompakkoon jää epäselväksi. Maanmittauslaitoksessa nähdään, että järkevää olisi yhdistää nämä samaan toiminallisuuteen.

Muistiossa ei ole otettu kantaa sähköiseen allekirjoitukseen ja sen mahdolliseen rooliin digitaalisen identiteetin ja mobiililompakon toteuttamiseen. Asiaan liittyvät hyvin vahvasti myös suostumuksen antamisen ja varmistamisen prosessit, joita tulisi teknisesti mahdollistaa ja laajentaa enemmän nykyisestä.

Lisäksi Maanmittauslaitos pitää kannatettavana, että sähköisen allekirjoituksen asemaa ja kehittämismahdollisuuksia voitaisiin samassa yhteydessä arvioida lisäksi digitaalisen identiteetin ja siihen liittyvien teknisten ratkaisujen kannalta.

Hankkeen toteuttaminen merkitsisi, että käyttöön tulee uusi tunnistusväline vanhojen rinnalle. Haasteita voisi syntyä siitä, jos sanottua uutta todentamisvälinettä voitaisiin käyttää vain julkishallinnon asiointipalveluissa mutta ei yksityisissä palveluissa. Kuluttajille on eduksi, että yksi ja sama todentamisväline soveltuu kaikkiin palveluihin. Mikäli tämä uusi väline ei yleistyisi yksityisissä palveluissa, pankkitunnisteet saattaisivat edelleen, yleiskäyttöisinä tunnistusvälineinä, säilyä lisäksi tunnistamisen välineinä julkisissa palveluissa. Jos taas julkisissa asiointipalveluissa ei hyväksyttäisi muita kuin sanottu uusi mobiilihenkilökortti, kuluttajat joutuisivat käyttämään eri tunnistusvälineitä toisaalta julkisissa ja toisaalta yksityisissä asiointipalveluissa.

Uusi mobiilihenkilökortti todennäköisesti marginalisoisi fyysisen henkilökortin ja sen kansalaisvarmenteen käyttöä entisestään. Samalla tämä merkitsisi, että kansalaisvarmenne jäisi myös sähköisen allekirjoituksen välineenä erittäin harvinaiseksi tai että se ei yleistyisi siitä, mitä se nykyisinkään on. Kysymys on kuitenkin ainoastaan sähköisestä allekirjoituksesta, joka varmuudella täyttää eIDAS-asetuksen hyväksytyjen sähköisen allekirjoituksen kriteerit eli joka varmuudella täyttää omakätistä kirjallista allekirjoitusta koskevan muotovaatimuksen.

Suuntana olisikin selvästi se, että sähköisiä allekirjoituksia ei liioin vastaisuudessa tehtäisi avainpariteknologiaan perustuvalla kehittyneen sähköisen allekirjoituksen menetelmällä vaan niitä tehtäisiin tunnistautumisen kautta erillisissä allekirjoituspalveluissa. Näiden allekirjoitusten oikeudellinen status on ongelma varsinkin muotovaatimusten alaisilla oikeustoimialueilla.

Tähän kehitykseen tulisikin liittää sääntelyn kehittäminen koskien juuri sanottujen allekirjoituspalvelujen oikeudellista statusta ja sen kriteereitä. Ne on mahdollista jo nykyisin nostaa eIDAS-asetuksessa tarkoitetuiksi hyväksytyiksi allekirjoituspalveluiksi, mutta tätä ei mm. taloudellisista syistä de facto tapahdu. Sanottujen allekirjoituspalveluiden status, erityisesti kun niitä tarjotaan kaupallisesti yksityisten toimesta, tulisi vastedes saada selkeytettyä.

Maanmittauslaitos kiittää mahdollisuudesta lausua Valtiovarainministeriön lausuntopyyntöön arviomuistiosta digitaalisen henkilöllisyyden kehittämiseksi.

Viikari Emma
Maanmittauslaitos - Arvo Kokkonen ja Petri Korpinen